

Dr. sc. Alka Obadić

Redoviti profesor
Ekonomski fakultet – Zagreb
Katedra za makroekonomiju i gospodarski razvoj
E-mail: aobadic@efzg.hr

NEZAPOSLENOST MLADIH I USKLAĐENOST OBRAZOVNOG SUSTAVA S POTREBAMA TRŽIŠTA RADA

UDK / UDC: 331.5:37.01

JEL klasifikacija / JEL classification: J13, J24, J64

Prethodno priopćenje / Preliminary communication

Primljeno / Received: 17. veljače 2017. / February 17, 2017

Prihvaćeno za tisak / Accepted for publishing: 21. lipnja 2017. / June 21, 2017

Sažetak

Hrvatska se već godinama suočava s visokom nezaposlenošću mladih (oko 43 % u 2015.) te sve većim udjelom obeshrabrenih. Nezaposlenost mladih u EU, a posebno u Hrvatskoj zabrinjava jer je gotovo trostruko veća od ukupne stope nezaposlenosti te daleko viša od prosjeka EU gdje iznosi oko 20 %. U radu se analizira neaktivnost mladih putem tzv. NEET skupine, čiji udio je alarmantan u Bugarskoj, Cipru, Grčkoj, Hrvatskoj i Španjolskoj. Većina mladih osoba nema ni niži srednjoškolski stupanj obrazovanja te rano napušta sustav obrazovanja i treninga. Prelazak iz sustava obrazovanja na tržište rada nije jednostavan, a prosječno prijelazno razdoblje do prvog značajnog posla na području EU traje oko 6,5 mjeseci. S obzirom na istovremeno sudjelovanje mladih u procesu obrazovanja i na tržištu rada razlikuje se pet grupa zemalja. Neusklađenost tržišta rada i obrazovnog sustava posebno je izražena u Hrvatskoj, a sve više zabrinjava porast nezaposlenih mladih osoba s najvišim stupnjem obrazovanja.

Ključne riječi: tržište rada, nezaposlenost mladih, NEET skupina, obrazovni sustav.

1. UVODNO

Pojava nezaposlenosti i u najrazvijenijim zemljama svijeta istovremeno predstavlja i ekonomski i društveni problem. Naime, tijekom razdoblja visoke

nezaposlenosti, javljaju se ekonomske poteškoće koje se prenose i štetno djeluju na osjećaje ljudi, život obitelji, ali i trošak društva.

Od početka 1990-ih godina uz visoku stopu nezaposlenosti, hrvatsko tržište rada karakterizira i niska stopa ekonomske aktivnosti stanovništva. Istovremeno, postoji problem dugotrajne nezaposlenosti i visoke strukturne neusklađenosti između ponude i potražnje radnih mjesta. Zbog razmjerno velikog udjela neslužbenog gospodarstva, postoji relativno velika razlika između administrativnog i anketnog evidentiranja nezaposlenosti. Opadajuće stope zaposlenosti povezane su s porastom otvorene nezaposlenosti i rastućom ekonomskom neaktivnošću, ranijim odlaskom u mirovinu, rastućim brojem socijalnih naknada za invalide i branitelje, rastućim udjelom neslužbenog gospodarstva, te porastom efekta obeshrabrenih radnika. Nakon šest uzastopnih godina gospodarskog pada od početka ekonomske krize, od 2015. godine Hrvatska ponovno ostvaruje pozitivne stope rasta. Oporavak BDP-a utjecao je i na smanjivanje stope nezaposlenosti, koja se prema procjenama DZS-a i HZZ-a za 2016. godinu kreće oko 15 %.

U Hrvatskoj poseban problem predstavlja nezaposlenost mladih osoba (15 – 24 godine¹). I u drugim zemljama regije, a i šire, nezaposlenost mladih (do 25 godina) postaje ozbiljan problem. Niska potražnja na tržištu rada i obeshrabrenost u pogledu nalaženja zaposlenja potaknuli su mlade osobe u Hrvatskoj da se povuku s tržišta rada ili da na njega ne ulaze. Zbog toga su se neke mlade osobe odlučile ostati dulje u sustavu obrazovanja, a drugi su, nažalost, postali dio sve brojnije skupine mladih koji se ne obrazuju, ne rade niti se stručno usavršavaju (engl. NEET – *Not in Education, Employment, or Training*). Hrvatska jasno pokazuje kako se nalazi među zemljama koje imaju najveći problem sa skupinom mladih osoba koje nisu nezaposlene, a nisu ni u sustavu obrazovanja i osposobljavanja.

Stoga se u ovom radu analizira nezaposlenost mladih osoba u Hrvatskoj u usporedbi s ostalim zemljama Europske unije. Upozorava se na proces tranzicije iz sustava obrazovanja na tržište rada te načine smanjivanja neusklađenosti obrazovnog sustava i potreba na tržištu rada na razini tercijarnog stupnja obrazovanja. Analitički se propitkuje jeli danas u Hrvatskoj visoka razina obrazovanja garancija u borbi protiv nezaposlenosti te se navode postojeće mjere aktivnih politika zapošljavanja koje su usmjerene prema mladim osobama.

2. ANALIZA NEZAPOSLENOSTI MLADIH HRVATSKE U ODNOSU PREMA ODABRANIM ZEMLJAMA EU

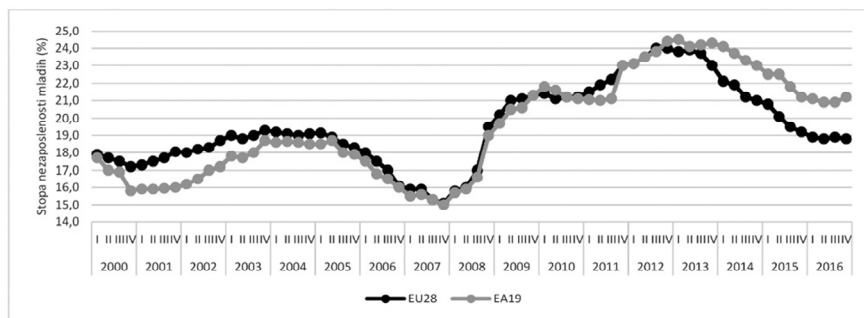
Stope nezaposlenosti mladih općenito su dvostruko (a ponegdje i više) veće od ukupne stope nezaposlenosti. Hrvatska se od početka tranzicije suočava s vrlo visokom stopom mladih nezaposlenih osoba (15 - 24 godine), no ta brojka je dodatnonarasla od početka gospodarske krize. Ekonomska kriza je posebno pogodila

¹ U Hrvatskoj se kategorija mladih često proširuje i do 29 godina s obzirom da je veliki broj mladih i dulje uključen u sustav obrazovanja.

mlade. Od drugog tromjesečja 2008., stopa nezaposlenosti mladih na razini EU-28 je porasla za čak 8 % bodova te je u prvom tromjesečju 2013. iznosila 23,9 %, a početkom 2016. oko 20 %, što znači da svaka peta mlada osoba (u radnoj snazi) nije bila zaposlena, već je tražila posao (Eurostat, 2017).

2.1. Utjecaj krize na ukupnu stopu nezaposlenosti mladih

Tijekom krize mnogi su radnici ušli u različite oblike ranjivih skupina zaposlenosti, smanjio se broj „pristojnih“ radnih mjesta, a značajno povećao broj nesigurnog zapošljavanja te broj radnika s niskim primanjima (Obadić, 2011, str. 96). Skupina mladih je posebno ranjiva u takvim trenucima ekonomskih šokova kada su radni uvjeti posebno neizvjesni. Oni se nalaze u prijelaznom razdoblju, nedostaje im profesionalnog iskustva, a ponekad i odgovarajućeg znanja i obrazovanja. Iako postoje razlike među zemljama članicama, situacija je slična i u članicama Europske unije (EU-28), odnosno Europske monetarne unije (EA-19) (vidi grafikon 1).

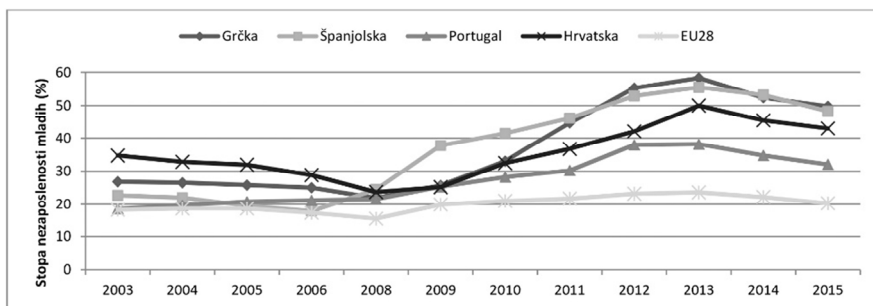
Grafikon 1. Stope nezaposlenosti mladih, EU28 i EA19, sezonski prilagođeno, 2000. - 2016.

Izvor: Eurostat (2017).

Od početka promatranog razdoblja, nezaposlenost mladih na području EU-28 bila je sustavno viša, nego na području eurozone sve do sredine 2007. godine. Otad pa do trećeg tromjesečja 2010. godine ove dvije stope su se kretale vrlo blizu jedna drugoj. Nakon toga nezaposlenost mladih je do sredine 2011. bila viša u euro području, a zatim su se do kraja 2012. godine kretale paralelno. Od sredine 2012. godine stopa nezaposlenosti mladih eurozone veće su od stope nezaposlenosti mladih na području EU-28. Spomenuti jaz povećao se tijekom 2013. te je tijekom 2016. kontinuirano iznosio dva postotna boda.

Detaljnija analiza po zemljama pokazuje da je od sredine 2012. stopa nezaposlenosti mladih značajnije porasla na euro području u odnosu prema EU-28, prvenstveno zbog značajnijeg porasta nezaposlenosti mladih u Grčkoj. Sljedeći grafikon prikazuje trendove nezaposlenosti mladih u odabranim zemljama EU koje su

danas najviše pogođene tim problemom - Grčka, Španjolska, Hrvatska, ali i Italija (40,3 % u 2015.).

Grafikon 2. Stopa nezaposlenosti mladih u odabranim zemljama (15-24), 2003.-2015., (%)

Izvor: Eurostat (2016a).

Očito je kako je nezaposlenost mladih najviše izražena u mediteranskim zemljama (posebno u Grčkoj i Španjolskoj), time i Hrvatskoj koja je u odabranoj skupini zemalja imala najvišu stopu nezaposlenosti mladih u 2007. Jedina članica EU u kojoj je stopa nezaposlenosti mladih ispod 10 % je Njemačka (7,2 % 2015.). Najviša razina nezaposlenosti mladih u Hrvatskoj ostvarena je 2013. godine (50 %). Otad se ipak počela smanjivati (Eurostat, 2016a.). Vjeruje se da su tome pridonijele i mjere politika zapošljavanja. Naime, tijekom 2012. godine EU je pokrenula inicijativu „Mogućnosti za mlade“. Europska se komisija posebno usredotočila na one države članice s najvišom stopom nezaposlenosti (30 % i više). Kako bi se problem nezaposlenosti mladih mogao rješavati kao prioritetno pitanje, s tim zemljama postignuti su sporazumi o najboljim načinima preuzimanja i korištenja nepotrošenih sredstava EU-a.

U prosincu 2012. Europska komisija je donijela paket mjera za zapošljavanje mladih, među kojima se, posebno Garancijom za mlade (engl. *Youth Guarantee*), mladima do 25 godina osigurava da u roku od četiri mjeseca nakon što završe formalno obrazovanje ili izgube posao pruži kvalitetna ponuda za posao, kontinuirano obrazovanje ili stažiranje (Europska komisija, 2013, str. 10). To je novi pristup u rješavanju pitanja nezaposlenosti mladih osoba, kojim se sve osobe mlade od 25 godina (u RH mlade od 30 godina!) nastoji što brže aktivirati na tržištu rada (Official Journal of the EU, 2013).

Visoke stope nezaposlenosti mladih pokazuju sve veće poteškoće s kojima se suočavaju mlade osobe na europskom tržištu rada. Međutim, treba istaknuti da to nužno ne znači da je broj nezaposlenih mladih osoba između 15 i 24 godine velik, jer je većina uključena u sustav visokog obrazovanja, ne rade, ne traže posao pa se zbot toga ne ubrajaju u radnu snagu koja se koristi za izračunavanje stope nezaposlenosti mladih osoba (broj nezaposlenih mladih podijeljen s brojem mladih aktivnih osoba (zaposleni + nezaposleni) na tržištu rada). Tako npr., stope nezaposlenosti od 25 % ne znači da je „1

od 4 mlade osobe nezaposlena⁴. To je uobičajena zabluda. Naime, stopa nezaposlenosti mladih može biti visoka čak i ako je broj nezaposlenih ograničen ($u=U/L$). To može biti kada je brojnost radne snage mladih (nazivnik) relativno mala. To nije problem za ukupnu stopu nezaposlenosti zbog većeg udjela te populacije na tržištu rada.

Zato je mnogo bolje koristiti se još jednom mjerom kojom se koristi Eurostat, omjer nezaposlenosti mladih (broj nezaposlenih mladih od 15 do 24 podijeljen s ukupnom populacijom mladih u dobi od 15 do 24). Omjer nezaposlenosti mladih je prema definiciji uvijek manji od stope nezaposlenosti mladih i to uobičajeno za pola manji, a ta razlika u potpunosti proizlazi iz različitih nazivnika. Tablica 1 pokazuje kako su omjeri nezaposlenosti mladih u EU znatno niži od stopa nezaposlenosti mladih, iako su i oni porasli od početka ekonomske krize 2008. godine.

Tablica 1.

Nezaposlenost mladih u EU-28 (%)

	Stopa nezaposlenosti mladih				Omjer nezaposlenosti mladih			
	2012.	2013.	2014.	2015.	2012.	2013.	2014.	2015.
EU28	23,3	23,7	22,2	20,3	9,8	9,9	9,1	8,4
EA	23,5	24,4	23,8	22,4	9,6	9,8	9,4	8,8
Belgija	19,8	23,7	23,2	22,1	6,2	7,3	7	6,6
Bugarska	28,1	28,4	23,8	21,6	8,5	8,4	6,5	5,6
Češka	19,5	18,9	15,9	12,6	6,1	6	5,1	4,1
Danska	14,1	13	12,6	10,8	9,1	8,1	7,8	6,7
Njemačka	8	7,8	7,7	7,2	4,1	4	3,9	3,5
Estonija	20,9	18,7	15	13,1	8,5	7,4	5,9	5,5
Irska	30,4	26,8	23,9	20,9	12,3	10,6	8,9	7,6
Grčka	55,3	58,3	52,4	49,8	16,1	16,5	14,7	12,9
Španjolska	52,9	55,5	53,2	48,3	20,6	21	19	16,8
Francuska	24,4	24,8	24,1	24,7	8,9	8,9	8,5	9,1
Hrvatska	42,1	50	45,5	43	12,7	14,9	15,3	14,3
Italija	35,3	40	42,7	40,3	10,1	10,9	11,6	10,6
Cipar	27,7	38,9	35,9	32,8	10,8	14,9	14,5	12,4
Latvija	28,5	23,2	19,6	16,3	11,5	9,1	7,9	6,7
Litva	26,7	21,9	19,3	16,3	7,8	6,9	6,6	5,5
Luksemburg	18	16,9	21,2	17,3	5	4	6	6,1
Mađarska	28,2	26,6	20,4	17,3	7,2	7,3	6	5,4
Malta	14,1	13	11,8	11,8	7,2	6,9	6,2	6,1
Nizozemska	11,7	13,2	12,7	11,3	6,6	7,7	7,1	7,7
Austrija	9,4	9,7	10,3	10,6	5,6	5,7	6	6,1
Poljska	26,5	27,3	23,9	20,8	8,9	9,1	8,1	6,8
Portugal	38	38,1	34,7	32	14,1	13,3	11,9	10,7
Rumunjska	22,6	23,7	24	21,7	6,9	7,1	7,1	6,8
Slovenija	20,6	21,6	20,2	16,3	7,1	7,3	6,8	5,8
Slovačka	34	33,7	29,7	26,5	10,4	10,4	9,2	8,4
Finska	19	19,9	20,5	22,4	9,8	10,3	10,7	11,7
Švedska	23,7	23,6	22,9	20,4	12,4	12,8	12,7	11,2
UK	21,2	20,7	16,9	14,6	12,4	12,1	9,8	8,6

Izvor: Baza podataka Eurostat (pristupljeno: 30.11.2016.)

Povijesno je poznato da su žene ranjivija skupina na tržištu rada od muškaraca te su jače pod utjecajem nezaposlenosti od muškaraca. U 2000. godini stopa nezaposlenosti žena u EU-28 je bila oko 10 %, dok je ona za muškarce bila ispod 8 %. Od 2013. godine obje stope počele su opadati i krajem 2015. su iznosile 8,9 %, odnosno 9,2 % (Eurostat, 2016a).

Sljedeća tablica prikazuje kretanja stope nezaposlenosti po dobi i spolu prije krize (2007.) i u 2015. godini.

Tablica 2.

Stope nezaposlenosti po dobi i spolu, (%)

	Muškarci		Žene		< 25 godina	25-74 god.
	2007.	2015.	2007.	2015.	2015.	2015.
EU28	6.6	9.3	7.9	9.5	20.3	8.3
EA	6.7	10.7	8.5	11.0	22.4	9.8
Belgija	6.7	9.1	8.5	7.8	22.1	7.3
Bugarska	6.5	9.8	7.4	8.4	21.6	8.4
Češka	4.2	4.2	6.7	6.1	12.6	4.5
Danska	3.4	5.9	4.2	6.4	10.8	5.3
Njemačka	8.4	5.0	8.7	4.2	7.2	4.4
Estonija	5.4	6.2	3.8	6.1	13.1	5.6
Irska	5.0	10.9	4.3	7.7	20.9	8.4
Grčka	5.3	21.8	12.9	28.9	49.8	23.4
Španjolska	6.4	20.8	10.7	23.6	48.3	20.2
Francuska	7.6	10.8	8.5	9.9	24.7	8.9
Hrvatska	8.8	15.7	11.4	17.0	43.0	13.8
Italija	4.9	11.3	7.8	12.7	40.3	10.0
Cipar	3.4	15.1	4.6	14.8	32.8	13.2
Latvija	6.5	11.1	5.6	8.6	16.3	9.3
Litva	4.2	10.1	4.3	8.2	16.3	8.5
Luksemburg	3.4	5.9	5.1	7.2	16.6	5.5
Mađarska	7.1	6.6	7.7	7.0	17.3	6.0
Malta	5.8	5.5	7.9	5.2	11.8	4.4
Nizozemska	3.3	6.5	5.2	7.3	11.3	6.1
Austrija	4.5	6.1	5.3	5.3	10.6	5.0
Poljska	9.0	7.3	10.3	7.7	20.8	6.4
Portugal	8.7	12.4	9.6	12.9	32.0	11.1
Rumunjska	7.2	7.5	5.2	5.8	21.7	5.6
Slovenija	4.0	8.1	5.9	10.1	16.3	8.4
Slovačka	10.0	10.3	12.8	12.9	26.5	10.2
Finska	6.5	9.9	7.2	8.8	22.4	7.6
Švedska	5.9	7.5	6.5	7.3	20.4	5.6
UK	5.5	5.5	5.0	5.1	14.6	3.8

Izvor: Eurostat (2016a).

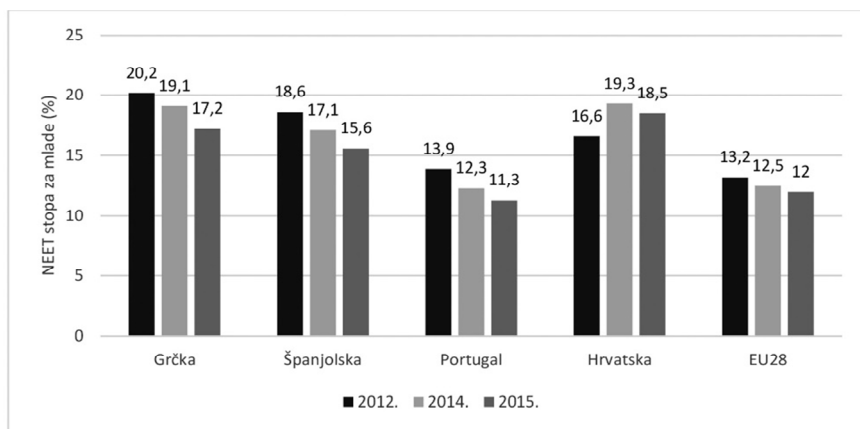
Mlade žene su najčešće i slabije plaćene za istu razinu stručne spreme i složenost poslova koju obavljaju te često nisu u mogućnosti na odgovarajući

način balansirati između svojeg privatnog i poslovnog života te su na taj način izložene riziku diskriminacije (Pološki Vokić, Sinčić Čorić, Obadić, 2016).

2.2. Neaktivnost mladih osoba – bolna točka

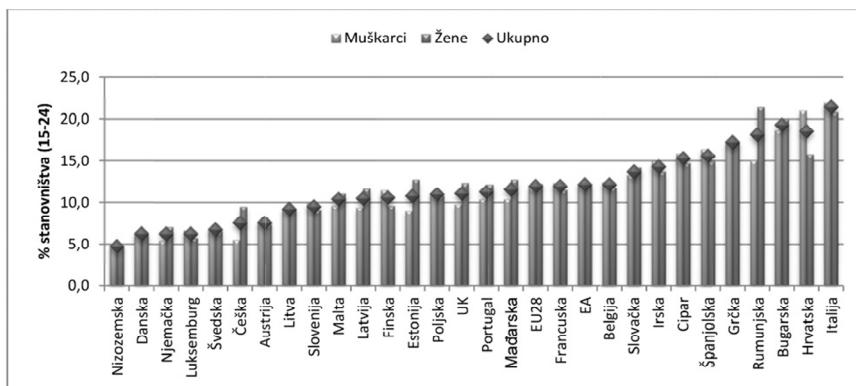
Među mladima na području Europe posebno zabrinjava skupina mladih koji nisu zaposleni, a nisu ni u sustavu obrazovanja i osposobljavanja. To je tzv. NEET (engl. *Neither in employment nor in education or training*) skupina. Većina njih nema čak ni niži srednjoškolski stupanj obrazovanja te rano napušta obrazovanje i trening. Najveći udio takvih čine migranti ili mlade osobe s nepovoljnim naslijeđem (Official Journal of the EU, 2013). Takvo stanje kod mladih osoba može rezultirati trajnim posljedicama, kao što je povećani rizik buduće nezaposlenosti, smanjena razina budućih zarada, gubitak ljudskog kapitala, smanjena motivacija za ostvarivanje obitelji što sve utječe na stvaranje negativnih demografskih trendova na već ionako starom europskom kontinentu.

Udio skupine NEET je alarmantan u pojedinim članicama EU, gdje iznosi preko 16 % (Bugarska, Cipar, Grčka, Hrvatska, Irska, Italija, Rumunjska, Španjolska). Izrazito visoke NEET stope, a posebno njihov uzlazni trend je zabrinjavajući u Hrvatskoj (vidjeti grafikon 3).

Grafikon 3. Mlade osobe koje nisu zaposlene i nisu uključene u sustav obrazovanja i treninga u odabranim zemljama (NEET) (15-24), odabrane godine
Izvor: Baza podataka Eurostat (pristupljeno: 13.10.2016.)

Neuključivanje mladih ljudi u tržište rada predstavlja velike troškove za svaku državu. Procjene Eurofound-a² pokazuju kako su u 2008. godini troškovi nezaposlenosti mladih ili njihove neaktivnosti (tj. troškovi NEET skupine) na području EU-26 iznosili oko 120 milijardi eura odnosno 1,21 % BDP-a, a u 2011. je taj trošak iznosio oko 153 milijarde eura odnosno 1,2 % BDP Europske unije. Ponovna reintegracija u zaposlenost samo 10 % tih mladih ljudi stvorila bi godišnji dobitak više od 15 milijardi eura (Eurofound, 2012). Sljedeći grafikon prikazuje nezaposlenost NEET skupine po spolu u 2015. godini.

Grafikon 4. NEET po spolu u EU28 (15-24), 2015. (%)

Izvor: Baza podatka Eurostat (pristupljeno: 13.11.2016.)

Hrvatska jasno pokazuje kako se nalazi među zemljama koje imaju najveći problem sa skupinom mladih osoba koje nisu niti zaposlene niti su u sustavu obrazovanja i osposobljavanja. Kao i u ostalim mediteranskim zemljama može se primijetiti manji udio žena u toj dobi, što se može objasniti činjenicom kako se sve veći broj mladih djevojaka u Hrvatskoj odlučuje za razne oblike obrazovanja.

2.3. Sudjelovanje mladih u obrazovanju i na tržištu rada

Tranzicija iz sustava obrazovanja na tržište rada nije jednostavna. U nekim zemljama, mladi ljudi počinju raditi mnogo ranije nego u nekim drugim (u obliku ljetnih ili studentskih poslova). Moguće je istovremeno biti i u sustavu obrazovanja i na tržištu rada što dovodi do preklapanja. U dobi od 15 godina, gotovo je 100 % populacije na području EU u sustavu obrazovanja. Kako mladi

²Eurofound – The European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Detaljnije vidjeti na: <http://www.eurofound.europa.eu/>

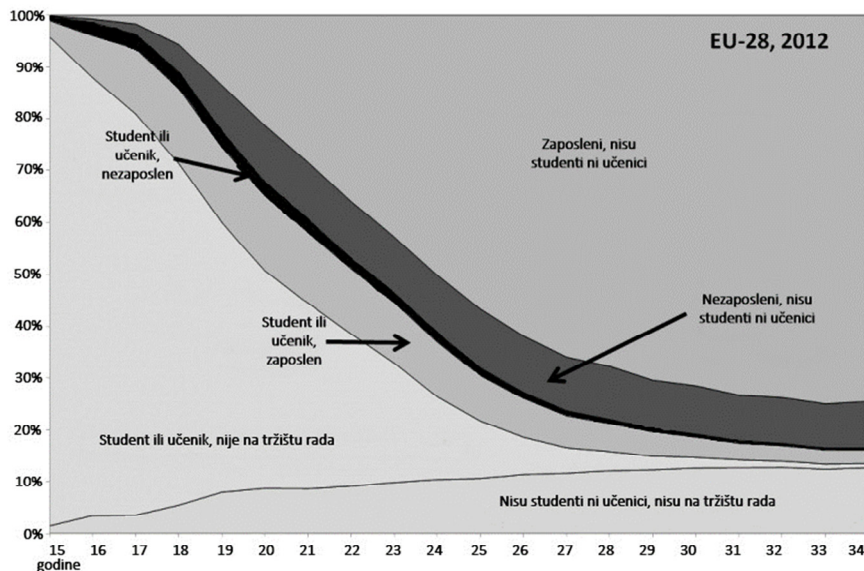
stare, javlja se postepeno smanjenje udjela mladih u sustavu obrazovanja. Ne napuštaju obrazovanje svi odjednom te tako postoji postepeni prijelaz za mlade. Njihova dinamika napuštanja sustava obrazovanja određena je nacionalnim sustavom obrazovanja i treninga.

Paralelno sa smanjivanjem udjela mladih u obrazovanju, povećava se udio zaposlenih i nezaposlenih na tržištu rada. Tempo izlaska iz sustava obrazovanja nije jednak tempu ulaska na tržište rada s obzirom da je jedan dio ljudi istovremeno u obrazovanju i na tržištu rada, dok ostali izlaze iz sustava obrazovanja i ostaju izvan tržišta rada. Postoje brojne situacije u kojima se sudjelovanje mladih u obrazovanju i na tržištu rada preklapaju. Preklapanje se može dogoditi bilo kada tijekom života, ali je češće u mladih zbog njihove tranzicije iz sustava obrazovanja na tržište rada.

Za neke mlade ljude zaposlenost je podređena obrazovanju, npr, u primjeru studenata koji rade svega nekoliko sati na tjedan. Drugi su zaposleni te su samo granično u obrazovanju, npr. netko tko je zaposlen, ali je uključen u povremeno stručno usavršavanje ili netko tko studira nakon posla kako bi se kvalificirao za diplomu. Obrazovanje i posao mogu se odvijati u različito vrijeme u godini (npr. studenti tijekom akademske godine najčešće rade ljetne poslove) ili paralelno (npr. studenti koji rade vikendom ili navečer nakon predavanja). Ista aktivnost može se vrednovati i kao obrazovanje i kao zaposlenost, npr. većina formalnog obrazovanja u sekundarnom obrazovanju, plaćeno praktično obrazovanje ili posebne faze strukovnog obrazovanja integrirane u neke studijske programe u tercijarnom obrazovanju. U skladu s pravilima Međunarodne organizacije rada (engl. *International Labour Organization* – ILO), plaćena praktična izobrazba/obrazovanje smatra se zaposlenošću, a neplaćena izobrazba ne (Eurostat, 2016b).

Prema podacima iz 2009. godine prosječno prijelazno razdoblje od inicijalnog obrazovanja do prvog značajnog posla trajalo je 6,5 mjeseci u EU-27. Trajanje se značajno razlikuje ovisno o zemlji i o razini obrazovanja – od 5 mjeseci za visokoobrazovane do 10 mjeseci za one s nižim kvalifikacijama (Eurostat, 2012). Neke zemlje su bolje od prosjeka EU (6,5 mjeseci) – Island (prosječno vrijeme tranzicije 3,3 mjeseca), Nizozemska i UK (3,5 mjeseca), Irska (4,3 mjeseca) i Švedska (4,4 mjeseca). Prosječna dob izlaska iz formalnog obrazovnog sustava je 21 (pri čemu 17 godina za niže srednjoškolsko obrazovanje i 24 za visoko obrazovanje), (Eurostat, 2012).

Sljedeći grafikon detaljnije dezagregira status mladih osoba, razlikujući plaćene od neplaćenih u članicama EU-28. Oni koji su u obrazovanju obojani su crnom i sivom bojom različitog intenziteta, ovisno o njihovom statusu na tržištu rada, dok se oni koji nisu u obrazovanju nalaze u desnom dijelu grafikona i obojani su bijelom bojom. Važno je primijetiti da ne postoje preklapanja između zaposlenosti i nezaposlenosti, jer osoba ne može biti istovremeno zaposlena i nezaposlena.

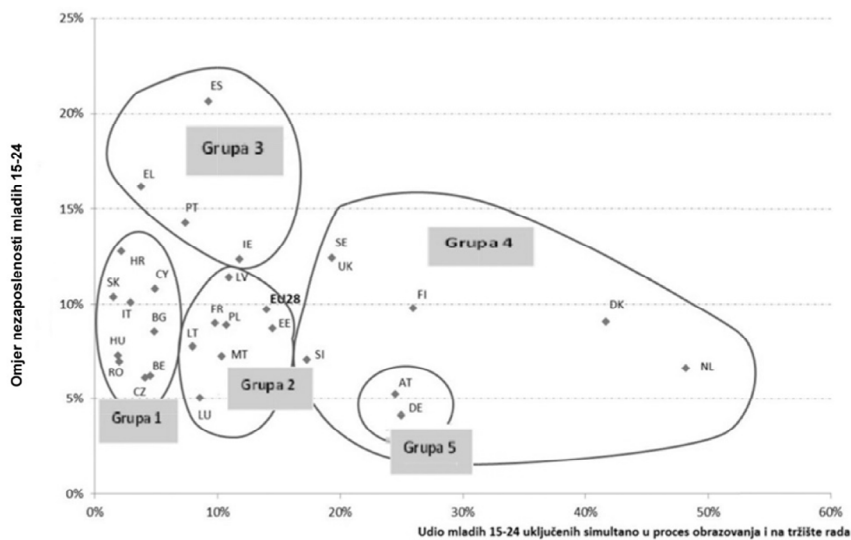

Grafikon 5. Struktura mlađe populacije prema statusu obrazovanja i uključenosti na tržište rada, EU-28, 2012. godina

Izvor: Eurostat(2016b).

Grafikon prikazuje udio mladih ljudi u obrazovanju i na tržištu rada pri svakoj godini te pokazuje da većina mladih nezaposlenih nije u sustavu obrazovanja, ali mnogi jesu (4,3 milijuna i 1,3 milijuna osoba, sve u dobi od 15-24, EU-28, 2012.). Također postoji i veliki broj zaposlenih mladih dok ih je u obrazovanju (6,7 milijuna), (Eurostat, 2016b). Kao što se može primijetiti, postoji više mladih ljudi koji su zaposleni dok su u obrazovanju, nego mladih nezaposlenih (u obrazovanju ili ne).

Postoje značajne strukturne razlike među članicama EU u sudjelovanju mladih na tržištu rada. Razlog je kombinacija institucionalnih faktora (npr. formalne sheme naučavanja), kulturne odrednice, postojanje ili nepostojanje tržišta rada za studente, uloga profesionalnog treninga i dr. Prvi parametar za grupiranje zemalja je istovremeno sudjelovanje mladih u obrazovanju i na tržištu rada, a drugi parametar predstavlja razinu nezaposlenosti mladih, mjerenu kao omjer nezaposlenosti mladih (Eurostat, 2016b). Zbog toga sljedeći grafikon prikazuje stanje u zemljama EU u skladu s te dvije veličine i predlaže moguće klastere zemalja.

Grafikon 6. Grupe zemalja prema istovremenom sudjelovanju osoba u procesu obrazovanja i na tržištu rada

Izvor: Eurostat(2016b).

S obzirom na prethodan grafikon teško je zaključiti da postoji jedinstvena korelacija između ova dva parametra za spomenutih pet grupa zemalja. Ipak, u slučaju grupe tri i grupe pet mogao bi se donijeti zaključak da je nezaposlenost mladih viša u onim zemljama u kojima se mladi rijetko uključuju na tržište rada kada su u sustavu obrazovanja. Kao što je prethodno i istaknuto svaka članica ima specifičnu situaciju te je teško bilo što poopćavati. Sljedeći shematski prikaz sažeto prikazuje karakteristike pojedinih grupa zemalja.

1. grupa	2. grupa	3. grupa	4. grupa	5. grupa
<p>Čine zemlje u kojima je mali broj studenata zaposlen ili nezaposlen. Za zemlje u toj skupini, preklapanje između tržišta rada i obrazovanja je jako malo. To može biti slučaj kada npr. mladi završe studij i tek tada počinju prvi puta tražiti posao te postoji samo nekolicina onih koji rade skraćeno radno vrijeme ili kao studenti rade preko ljeta. Za zemlje u toj grupi karakteristična je visoka stopa nezaposlenosti iako apsolutan broj nezaposlenih mladih nije visok, a razlog je jako malo tržište rada za mlade. Riječ je o grupi zemalja u kojoj malo studenata/učenika istovremeno sudjeluje i na tržištu rada.</p> <p>Zemlje u toj skupini su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Belgija, Bugarska, Hrvatska, Republika Češka, Mađarska, Italija, Cipar, Rumunjska i Slovačka. 	<p>Ovu skupinu zemalja karakteriziraju dva obilježja: a) umjereno preklapanje između obrazovanja i tržišta rada i b) razina nezaposlenosti mladih oko prosjeka EU. Također, karakterizira je i činjenica da je broj mladih nezaposlenih osoba u obrazovanju zanemariv u usporedbi sa brojem mladih osoba koje su nezaposlene i nisu u obrazovanju.</p> <p>☐ Ova grupa obuhvaća Estoniju, Francusku, Latviju, Litvu, Luksemburg, Maltu i Poljsku.</p>	<p>Karakteriziraju: a) skromno preklapanje između obrazovanja i tržišta rada (npr. isto kao i u drugoj grupi); b) vrlo visoka razina nezaposlenosti mladih.</p> <p>To su zemlje koje su ujedno i najviše pogođene krizom.</p> <p>Zemlje u toj skupini su Grčka, Španjolska, Portugal i u nekoj mjeri Irska.</p>	<p>Ovu grupu karakterizira: a) visoko ili jako visoko uključivanje studenata na tržište rada; b) prosječna razina nezaposlenosti. Te zemlje su imale dugotrajnu tradiciju da studenti rade skraćeno ili tijekom ljetnih mjeseci (Nordijske zemlje imaju visoku sezonsku nezaposlenost među studentima kada se otvore ljetna radna mjesta). Neke od tih zemalja poput Nizozemske, imaju dualni sustav studijskih programa u posebnim područjima tercijarnog obrazovanja koje uključuje praktične radne faze.</p> <p>To su: Danska, Nizozemska, Finska, Švedska, UK i u manjoj mjeri Slovenija.</p>	<p>To je posljednja skupina zemalja koje imaju visoku stopu zaposlenosti među onima koji su još u sustavu obrazovanja te gotovo nema nezaposlenosti među onima koji su u obrazovanju. One su uvele sustave naukovanja ili stručnog osposobljavanja na sekundarnoj razini. Navedeno objašnjava visoki udio mladih koji su istovremeno i u sustavu obrazovanja i zaposleni su.</p> <p>☐ U toj skupini nalaze se Njemačka i Austrija.</p>

Shema 1. Karakteristike pojedinih grupa zemalja u skladu s grafikonom 6

Izvor: Preoblikovano prema Eurostat (2016b).

2.4. Usklađenost hrvatskog tržišta rada i obrazovnog sustava na tercijarnoj razini obrazovanja

Značajno je da su kreatori i nositelji ekonomske politike ipak shvatili da je riječ o strukturnom problemu te se posljednjih godina ipak intenzivnije i sustavnije počelo raditi na rješavanju toga problema, barem na razini tercijarnog stupnja obrazovanja. Tako su na razini visokog obrazovanja po prvi put krajem 2011. godine napravljene upisne kvote prema preporukama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i njihovim stvarnim potrebama koje je prihvatilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta te ih kvantificiralo u suradnji s pojedinim sveučilištima.

Neusklađenost politike obrazovanja i potreba na tržištu rada je strukturni problem koji se ne može riješiti „preko noći“, a dosadašnje analize hrvatskog tržišta rada pokazuju velike neusklađenosti postojećih potreba i ponude odgovarajuće radne snage. U sklopu provođenja mjera aktivnih politika zapošljavanja, Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) ujedno se bavi i analizom, procjenama i predviđanjima budućih potreba na tržištu. Suradujući s poslodavcima, odnosno provođenjem anketa, dobivaju se podaci o njihovim

potrebama, prate se određena zanimanja te se definiraju njihovi statusi kao deficitarni ili suficitarni. Izmjenjujući informacije s obrazovnim institucijama i institucijama tržišta rada također se radi na napretku usklađenosti.

Suradnjom čelnih ljudi Ministarstva rada i mirovinskog sustava, Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU, Vlade te Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala i sektorskih vijeća, 2012. godine je započelo aktivnije kreiranje smjernica za rješavanje problema neusklađenosti i na nižim razinama obrazovanja. Temelj za rješavanje toga problema svakako leži u izradi Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO). Riječ je o instrumentu koji bi trebao osigurati uređenje klasifikacija u Hrvatskoj, prohodnost i kvalitetu kvalifikacija, kao i povezivanje razina kvalifikacija u našoj zemlji s razinama kvalifikacija Europskog kvalifikacijskog okvira. Tako je u veljači 2013. godine usvojen Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, kojim se uspostavlja Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO) kojim se uređuje sustav kvalifikacija u Hrvatskoj (NN, 2013). Upravo je usklađivanje obrazovanja s potrebama tržišta rada važan element HKO-a.

Zbog toga je u akademskoj godini 2013./2014. porast broja upisnih kvota na Sveučilištu u Zagrebu zabilježen jedino u području biomedicinskih znanosti, i to zbog povećanja broja studenata na Medicinskom i Veterinarskom fakultetu dok je na svim ostalim fakultetima zabilježeno smanjivanje broja upisnih kvota (vidi tablicu 3).

Tablica 3.

Promjena upisnih kvota na Sveučilištu u Zagrebu za odabrane ak.godine

	Visoko učilište	2011./12.	2012./13.	2014./2015.	2015./2016.	2016./2017.	Trend promjene
I.	PODRUČJE PRIRODNIH ZNANOSTI	847	847	819	827	812	
II.	PODRUČJE TEHNIČKIH ZNANOSTI	3.235	3.205	3200	3185	3290	
	Rudarsko - geološko - naftni fakultet	180	170	170	170	170	
	Tekstilno - tehnološki fakultet	445	425	425	385	390	
III.	PODRUČJE BIOMEDICINSKIH ZNANOSTI	720	800	745	745	770	
	Medicinski fakultet	350	410	350	350	350	
	Veterinarski fakultet	130	150	150	150	175	
IV.	PODRUČJE BIOTEHNIČKIH ZNANOSTI	995	955	925	925	925	
	Šumarski fakultet	355	315	310	310	310	
V.	PODRUČJE DRUŠTVENIH ZNANOSTI	4.739	3.977	4590	4630	4705	
	Edukacijsko - rehabilitacijski fakultet	124	144	144	144	144	
	Ekonomski fakultet	1.610	1.350	1310	1235	1310	
	Fakultet organizacije i informatike, Varaždin	870	780	690	690	690	
	Fakultet političkih znanosti	320	280	250	250	250	
	Pravni fakultet	990	658	1223	1223	1223	
	Učiteljski fakultet	570	510	438	503	503	
VI.	PODRUČJE HUMANISTIČKIH ZNANOSTI	1.777	1.719	1680	1671	1670	
	Hrvatski studiji	395	375	314	314	251	
	Katolički bogoslovni fakultet	265	232	240	240	240	
VII.	UMJETNIČKO PODRUČJE	242	-	276	252	262	
	UKUPNO	12.555	11.652	12.401	12.455	12.664	

Izvor: Sveučilište u Zagrebu (2017).

Može se zaključiti kako je u posljednjih pet godina na najvećem sveučilištu u Hrvatskoj najveće smanjenje broja upisanih studenta na području društvenih (2,5 %) i humanističkih znanosti (0,5 %). Manje smanjenje broja upisanih studenta u području prirodnih i tehničkih znanosti dogodilo se na fakultetima za koje je utvrđeno da su se i smanjile potrebe na tržištu rada. Treba također uzeti u obzir da se spomenuta smanjenja ne mogu napraviti „preko noći“ te se postepeno odvijaju posljednjih pet godina i usklađuju s potrebama tržišta.

U odnosu prema prethodnoj akademskoj godini (2015./2016.) ukupna upisna kvota na Sveučilištu u Zagrebu je u akademskoj godini 2016./2017. uvećana za 207 studenata, odnosno 1,66 %, što je u skladu s Ugovorom o sufinanciranju troškova studiranja redovitih studenata i materijalnih troškova Sveučilišta u Zagrebu u ak. god. 2015./2016., 2016./2017. i 2017./2018., na temelju kojega ukupno povećanje kvote ne smije biti veće od 5 %. Tako je na Sveučilištu u Zagrebu osigurana kvota od 12.664 mjesta za upis studenata u I. godinu preddiplomskih i integriranih preddiplomskih i diplomskih studija u ak. god. 2016./2017³.

3. OBRAZOVANJE – NAJBOLJA GARANCIJA U BORBI PROTIV NEZAPOSLENOSTI?

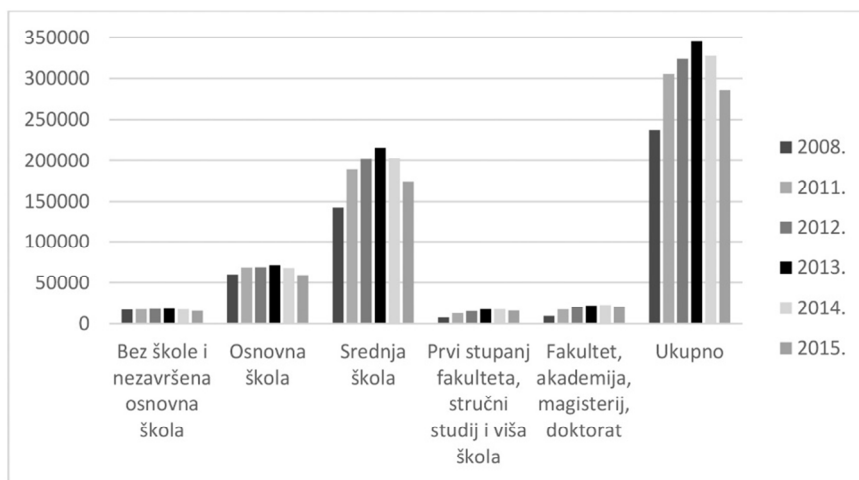
Obrazovanje se općenito smatra infrastrukturnim dobrom koje se javlja kao opći *input* svekolikog razvoja, bilo kroz rastući broj obrazovanih pojedinaca, bilo kroz učinke koje obrazovanje generira na razini pojedinca i društva. S obzirom na efekte koje generira, znanstvenici su skloni obrazovanju dati obilježja onih dobara koja nazivamo zajedničkim imenom javna dobra. Tako shvaćen sadržaj obrazovanja podrazumijeva i njegova temeljna obilježja kao što su nedjeljivost u korištenju, nemogućnost primjene principa tržišnog isključenja, slaba podobnost za namirivanje posredovanjem privatnog tržišta i slično (Barić, Obadić, 2013, str. 58).

Činjenica je da je ipak najbolja garancija protiv nezaposlenosti postignuta razina obrazovanja, s obzirom da nezaposlenost raste što je niži

³ Kvote su u manjoj mjeri uvećane na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu (studij Fizika, nastavnički smjer), Fakultetu prometnih znanosti (studij Aeronautika), Fakultetu strojarstva i brodogradnje (studij Strojarstvo), Građevinskom fakultetu (studij Građevinarstvo), Tekstilno-tehnološkom fakultetu, Ekonomskom fakultetu (stručni studij Poslovna ekonomija), Kineziološkom fakultetu (stručni studij) Izobrazba trenera, smjer Kondicijska priprema sportaša), Filozofskom fakultetu (dvopredmetni studiji Portugalski jezik i književnost, Rumunjski jezik i književnost, Španjolski jezik i književnost), Hrvatskim studijima (jednopedmetni studiji Psihologija i Sociologija), Akademiji dramske umjetnosti (studij Produkcija) i na Muzičkoj akademiji (Studij za instrumentaliste, jednopedmetni studij Glazbena pedagogija). Pet sastavnica u manjoj je mjeri smanjilo svoje upisne kvote za ak. god. 2016./2017. Riječ je o Prirodoslovno-matematičkom fakultetu (studij Fizika i tehnika, nastavnički smjer), Kineziološkom fakultetu (stručni studij Izobrazba trenera, smjer Razni sportovi), Filozofskom fakultetu (dvopredmetni studij Anglistika), Fakultet filozofije i religijskih znanosti – FFDI (dvopredmetni studij Filozofija) i Muzičkoj akademiji (dvopredmetni studij Glazbena pedagogija), (Sveučilište u Zagrebu, 2017).

stupanj obrazovanja. Prosječna stopa nezaposlenosti u EU-28, u dobi 25 do 64 koji su završili barem niži stupanj sekundarnog obrazovanja je 17,4 %, što je mnogo više nego stopa nezaposlenosti onih koji su postigli tercijarni stupanj obrazovanja (5,6 %), (Eurostat, 2016a).

Analiza podataka o kretanju nezaposlenih osoba prema stupnju završenog obrazovanja posljednjih godina pokazuje da još uvijek većina nezaposlenih osoba u Hrvatskoj ima niži stupanj obrazovanja, odnosno srednju stručnu spremu ili nižu (vidi grafikon 8).

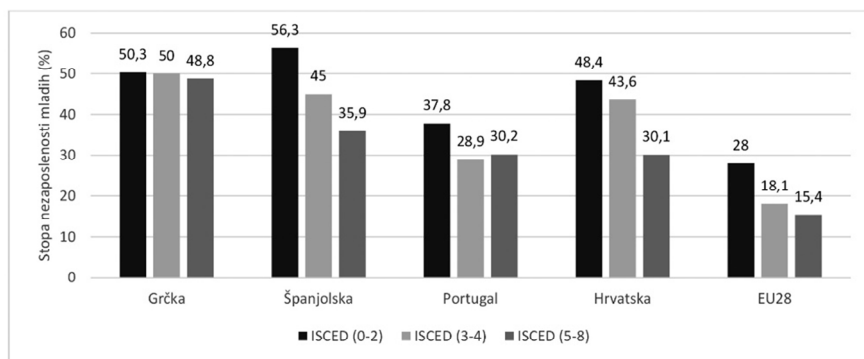

Grafikon 7. Broj nezaposlenih prema razini obrazovanja, odabrane godine

Izvor: Baza podataka HZZ (2016a) Statistika - Registrirana nezaposlenost: Godina - Mjesec, Razina obrazovanja. Link: <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> (pristupljeno: 13.10.2016.)

Nezaposlenost je tijekom prethodnih godina porasla u svim obrazovnim grupama, no ipak je najveći relativni porast evidentiran među osobama s najvišim stupnjem obrazovanja. Među osobama sa završenim prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem ili višom školom nezaposlenost je od 2008. do 2015. porasla 108,5 %, a među osobama sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem ili doktoratom 120,7 %. Najmanji porast nezaposlenosti zabilježen je među osobama bez škole i sa završenom osnovnom školom gdje smo imali pad od 7,9 %, odnosno 1,1 %. Takav trend, kada je rast nezaposlenosti najizraženiji među najškoloranijim pojedincima, upozorava na već alarmantno stanje i najbolje pokazuje strukturne probleme neusklađenosti obrazovnog sustava i stvarnih potreba tržišta. S obzirom na prosjek EU-28 (oko 16,5 %), Hrvatska je prošle godine imala visoku stopu nezaposlenosti mladih visokoobrazovanih osoba

(ISCED 5-8)⁴ od 30,1 %, gotovo jednaku kao i Portugal te manju samo od Grčke (48,8 %) i Španjolske (35,9 %), a i udio nezaposlenih visokoobrazovanih osoba u Hrvatskoj u porastu je od nastupanja svjetske ekonomske krize, odnosno od 2008. godine (vidi grafikon 8).

Grafikon 8. Stopa nezaposlenosti mladih prema razini obrazovanja u odabranim zemljama (15-24), 2015., (%)

Izvor: Baza podataka Eurostat; dostupno na:
<http://ec.europa.eu/eurostat/web/youth/data/database> (23.11.2016.)

Upravo zato je primjena HKO-a vrlo važna s obzirom da će poslove oko njegove primjene i razvoja obavljati Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta u suradnji s Ministarstvom rada koje će prikupljati informacije o sadašnjim i budućim potrebama tržišta rada i potrebnim kompetencijama, a Ministarstvo nadležno za regionalni razvoj će donositi smjernice za razvoj regionalnih tržišta rada te analizirati potrebe za razvojem ljudskih potencijala koje proizlaze iz županijskih/regionalnih razvojnih strategija.

4. POSTOJEĆE POLITIKE ZAPOSŁJAVANJA U HRVATSKOJ NAMIJENJENE MLADIM OSOBAMA

Pojedine mjere aktivne politike zapošljavanja na tržištu rada Hrvatske, kao i u većini novih članica EU još uvijek zaostaju za standardima starih članica EU. „Mjere aktivne politike zapošljavanja u 2015. godini provodile su se na temelju *Smjernica za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2015. do 2017. godine* koje je u prosincu 2014. usvojila Vlada RH. Smjernice su se temeljile na prioritetima i ciljevima aktivne politike

⁴ Više o ISCED (engl. *The International Standard Classification of Education*) klasifikaciji vidjeti na: UNESCO (2012).

zapošljavanja definiranim analizom stanja na tržištu rada te strateškim dokumentima RH i EU u području zapošljavanja“ (HZZ, 2016b, str. 31). Intervencije aktivne politike zapošljavanja u 2015. godini, kao i uvijek dosad, razvrstane su po paketima usmjerenim prema specifičnim ciljanim skupinama nezaposlenih osoba te zaposlenih osoba kojima prijeti gubitak radnih mjesta. U 2015. godini mjere su tako usmjerene na sedam ciljnih skupina - mlade osobe do 29 godina, dugotrajno nezaposlene osobe, osobe starije od 50 godina, osobe s invaliditetom, posebne skupine nezaposlenih, pripadnici romske nacionalne manjine te poslodavci u teškoćama s ciljem očuvanja radnih mjesta (HZZ, 2016b).

U konačnici se može ocijeniti da su mjere dobro usmjerene, a problemi vezani uz njihovo kratko trajanje i relativno nisku konzistentnost. Različiti programi su započeli i omogućili rezultate koji su bolji od očekivanih, ali je, nažalost, zbog nedostatka financijskih mogućnosti prekinuta njihova provedba. U fokusu mjera aktivne politike zapošljavanja u 2013. i 2014. godini bile su mlade osobe do 29 godina života, osobito nakon 1. srpnja kada je Hrvatska postala punopravna članica EU te je započela provedbu aktivnosti u sklopu Garancije za mlade (engl. *Youth Guarantee*).

Mjera za poticanje zapošljavanja - Stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa – na početku je bila vrlo kritizirana mjera, ali s daljnjim trajanjem krize na nju su počeli pozitivno gledati i mladi ljudi koji su njezini glavni korisnici. Naime, cilj mjera je osiguranje stjecanja radnog iskustva mladim osobama u zvanju za koje su se školovale (sa završenim preddiplomskim, diplomskim sveučilišnim ili stručnim studijem, sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem u obrtničkim zanimanjima ili sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem u četverogodišnjem trajanju zvanja). Mjeru mogu koristiti sve osobe koje su prijavljene u evidenciju nezaposlenih najmanje 30 dana i koje nemaju više od 12 mjeseci evidentiranog staža u zvanju za koje se obrazovali, a mjera može trajati do 36 mjeseci.

Spomenuta mjera novčano nije stimulatívna jer novčana pomoć određena Odlukom Vlade Republike Hrvatske iznosi svega 2.400,00 kn, ali je od početka 2015. godine to ipak bitno povećanje u odnosu prema prijašnjem iznosu od 1.600,00 kn, koliko je iznosila otkad se počela primjenjivati 2013. godine. Tako novčana pomoć određena Odlukom Vlade Republike Hrvatske o visini novčane pomoći za nezaposlenu osobu koju je Zavod uključio u stručno osposobljavanje iznosi 2.400 kn, te se može sufinancirati trošak prijevoza u visini stvarnih troškova prijevoza sredstvima javnog prijevoza, a u maksimalnom iznosu od 1.000,00 kuna (HZZ, 2017).

Dosadašnja iskustva mladih, posebno visokoobrazovnih osoba, su različita, od onih izrazito povoljnih do onih vrlo negativnih. Ipak se pokazalo da su mladi u sadašnjim uvjetima na tržištu rada prisiljeni prihvatiti i ovakvu situaciju. Povoljno je to što poslodavac mora imati osiguranog mentora za osobu na stručnom osposobljavanju koji ima odgovarajuće zanimanje, razinu

obrazovanja ili radno iskustvo na poslovima koje će obavljati polaznik stručnog osposobljavanja te razrađen program stručnog osposobljavanja. HZZ kontrolira provodi li se spomenuto. Najnovije istraživanje koje je uključilo 13.000 gospodarstvenika pokazuje da je tijekom 2014. i 2015. gotovo 80 % poslodavaca najpozitivnijim ocijenili upravo ovu mjeru, i to ponajviše veliki poslodavci, poslodavci iz informacijskih i komunikacijskih djelatnosti te iz djelatnosti obrazovanja. Podaci o osobama koje su bile uključene u stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa govore da je njih 62 % bilo u zaposlenosti godinu dana nakon izlaska iz intervencije (Vlada RH, 2016). Oni koji se odmah ne zaposle stječu konkretno iskustvo u praksi za koju su se školovali te time postaju konkurentniji u odnosu prema drugima u daljnjem procesu traženja stalnog zaposlenja. Naime, mladi ljudi su svjesni da sve češće zapadaju u „začarani krug“ u kojem bez radnog iskustva nema radnog mjesta, a opet je nemoguće dobiti to radno iskustvo te sve više pozitivno gledaju na spomenutu mjeru.

5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Provedena analiza pokazuje kako je proces tranzicije iz sustava obrazovanja na tržište rada vrlo kompleksan proces te serazlikuje među pojedinim članicama EU. U Hrvatskoj je mali broj mladih osoba koje istovremeno sudjeluju u sustavu obrazovanja i na tržištu rada te je i to razlog zašto mladi kada prvi puta traže zaposlenje najčešće nemaju potrebne kompetencije. Spomenuto se odnosi i na srednja i visokoobrazovna zanimanja. Naime, poslodavci ističu da je glavni problem što ih nisu stekli praksom tijekom obrazovanja.

U nekim zemljama zapadne Europe (Austrija, Njemačka, Švicarska, dio Italije) srednjoškolci većinom pohađaju strukovno obrazovanje, pri čemu je visoko zastupljen praktični rad u odgovarajućim poduzećima koj kasnije trebaju te buduće mlade ljude. Riječ je o posebnom obliku izobrazbe uz rad tzv. Nauka na djelu (njem. *Duale Ausbildung*). Gotovo dvije trećine mladih u Njemačkoj uključuje se u program nauke nakon završenog školovanja. Poduzeća, kao što je elektronički i inženjerski div Siemens, svake godine primaju oko 10 000 naučnika, a Mercedes Benz oko 2 000 – što je otprilike trećina godišnjeg ukupnog broja naučnika u njemačkoj automobilskoj industriji. Jedan od pet njemačkih naučnika je žena. Devet od deset mladih naučnika dobit će stalno zaposlenje. Drugima se mogu ponuditi kratkoročni ugovori (Europska komisija, 2013, str. 10).

U nas se, nažalost, potrebe tržišta rada ne usklađuju sa školskim programima, a većina poduzeća još uvijek nije zainteresirana za organiziranje takvog vida prakse. Upravo takav vid obrazovanja uključit će mlade na tržište rada još za vrijeme srednjeg strukovnog školovanja i visokog obrazovanja. Zato je nužno ojačati obrazovni sustav u suradnji s poduzetnicima te ojačati cjeloživotno i profesionalno usmjeravanje. U skladu s time trebalo bi omogućiti i priznavanje neformalno stečenih znanja i vještina. U kontekstu usklađivanja

politika na tržištu rada i hrvatske obrazovne politike bilo bi vrlo zanimljivo promotriti zapošljavanje studenata koji završavaju pojedine sveučilišne i stručne studije u Hrvatskoj, no za takvo prikladno praćenje nije dostatno analizirati samo podatke HZZ-a za zapošljavanje, već bi bilo nužno analizirati i aluminijske pojedinih fakulteta.

LITERATURA

Barić, V., Obadić, A. (2013.) *Odnos javnih i privatnih ekonomskih učilišta – svjetski trendovi i praksa u Hrvatskoj*, u: Cavrak, V., Gelo, T. (urednici), Zbornik radova znanstvene konferencije Ekonomsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj – jučer, danas, sutra, održane 29. studeni 2012. na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, Zagreb, Ekonomski fakultet u Zagrebu: 57-85.

Eurofound (2012.) *Youth Unemployment in Europe – Young people and „NEETs“ infographic*; listopad, 2012.;
<http://www.eurofound.europa.eu/emcc/labourmarket/youthinfographic>

Europska komisija (2013.) *Politike Europske unije: Zapošljavanje i socijalna pitanja*; Europska komisija, Glavna uprava za komunikaciju, Luxembourg, ožujak 2013.

Eurostat (2012.) *Archive: School-to-work transition statistics*; Statistics Explained; [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php /Archive: School-to-work_transition_statistics](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Archive:School-to-work_transition_statistics)

Eurostat (2016a) *Unemployment statistics*; Statistics Explained; <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/1163.pdf> (15.11.2016.)

Eurostat (2016b) *Participation of young people in education and the labour market*; [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php /Participation_of_young_people_in_education_and_the_labour_market](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Participation_of_young_people_in_education_and_the_labour_market) (3. 12. 2016.)

Eurostat (2017.) *Unemployment statistics*; Statistics Explained; http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics (30. 1. 2017.)

Eurostat – Baza podataka - <http://ec.europa.eu/eurostat/web/database>

HZZ (2016a) *Statistika – Hrvatski zavod za zapošljavanje* - <https://statistika.hzz.hr/> (31.01.2017.)

HZZ (2016b) *Godišnjak 2015. godine*, Hrvatski zavod za zapošljavanje, svibanj, Zagreb.

HZZ (2017.) *„Rad i staž i prijevoz“ - stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa*; Početna>Mjere za poticanje zapošljavanja>Popis

mjera>, „Rad i staž i prijevoz” - stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa; <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=11760> (02.02.2017.)

NN (2013.) *Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru*; br. NN 22/13, 41/16, Narodne novine.

Obadić, A. (2011.) Utjecaj financijske krize na globalno tržište rada, u: Obadić, A., Šimurina, J., Tica, J. (ur.), *Kriza: preobrazba ili propast?*, Biblioteka Ekonomika i razvoj; Kolo I., svezak I.; Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet Zagreb, Katedra za makroekonomiju i gospodarski razvoj: 95-111.

Official Journal of the EU (2013.) *Council Recommendation on establishing a Youth Guarantee*, Luxembourg, 22.4.2013; C/120/1.

Pološki Vokić, N., Sinčić Čorić, D., Obadić, A. (2016.) To be or not to be a woman? – Highly-educated women’s perceptions of gender equality, *11th ILERA European regional Congress*, 8-10.09.2016., Milano, Italija. <https://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=832505>

Sveučilište u Zagrebu (2017.) - *Upisne kvote i natjecaji za upis*; <http://www.unizg.hr/studiji-i-studiranje/upisi-stipendije-priznavanja/upisne-kvota-i-natjecaji-za-upis/>

UNESCO (2012.) *International Standard Classification of Education (ISCED) 2011*; UNESCO Institute for Statistics, Montreal, Quebec, Canada; <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>

Vlada RH (2016.) *Mjere aktivne politike zapošljavanja*; Posljednja izmjena: 1. 2. 2016. <https://vlada.gov.hr/mjere-aktivne-politike-zaposljavanja/211> (4. 2. 2017.)

Alka Obadić, PhD

Full Professor
Department of Macroeconomics and Economic Development
Faculty of Economics and Business Zagreb
E-mail: aobadic@efzg.hr

**YOUTH UNEMPLOYMENT AND HARMONIZATION
OF THE EDUCATION SYSTEM TO THE LABOUR
MARKET NEEDS*****Abstract***

Croatia has been facing high youth unemployment (unemployment rate around 43% in 2015) and the growing share of discouraged youth for years. Youth unemployment in the EU, especially in Croatia, brings concern because it is almost three times higher than the overall unemployment rate and far higher than the EU, which is approximately 20%. The paper analyses inactivity of young people through the so-called NEET group, whose share is alarming in Bulgaria, Cyprus, Greece, Croatia and Spain. Most of these young people does not have a lower secondary school degree and leaves the educational system and training early. The transition from school to the labour market is not easy, and the average transition period until the first significant work in the EU takes about 6.5 months. Given the simultaneous participation of youth in the process of education and the labour market, five groups of countries differ. The mismatch of the labour market and the education system is particularly evident in Croatia, and the rise of unemployed young people with the highest level of education causes a growing concern.

Keywords: labour market, youth unemployment, NEET group, education system

JEL classification: J13, J24, J64